

H V D L

1 5 6 5

8
10

C. e. 65

v

einzelne 00
(cl 1786)

A,

II 2 r 66

~~2 N. 66~~

d
LIBELLVS
DE CIVILI
TATE MORVM
PVERILIVM.

PER
DESIDERIVM
ERASMV M RO-
TERODAMVM.

Nunc primum & conditus
& editus.

LIPSIÆ
Iohannes Rhamba excudebat.
Anno

M. D. LXIIII.

4)

LIBELLVS
DE CIVILE
TATE MORVM
PVRILLVM

DESIDERIVM
ERASMVS
RO

Nunc primum & conditio
& editio

LIPSI
Robertus Thomaus
Anno
M. D. L. XII

ERASMVVS

ROTERODAMVS

Generoso cum primis & optimæ spei
puero Henrico à Burgundia,

Adolphi principis Ve-
riani filio,

S.

Inter maximum illū Pau-
lum nō piguit omnia fie-
ri omnibus, quo prodesse
posset omnibus, quanto
minus ego grauari debeo
iuuandæ iuuentutis amore subinde
repuerascere. Itaq; quemadmodum
pridem ad MAXIMILIANI fra-
tris tui primam adolescentiam me-
met accommodaui, dum adolescen-
tularum formo linguam: Ita nunc
HENRICE suauiſſime ad tuam
attempero puericiam de puerorum
moribus præcepturus: non quod tu
hisce præscriptis magnopere egeas,
primum ab incunabilis inter auli-
cos educatus mox nactus Ioannem
Crucium tam insignem formandæ

A 2 rudis

DE CIVILITATE

rudis ætatis artificem : aut quod omnia que præscribemus ad te pertineant, & è principibus & principatum, sed ut libentius hæc ediscant omnes pueri, quod amplissimæ fortunę, summęq; spei puero dicata sint. Nec enim mediocre calcar addet uniuersæ publi, si cõspexerint heroum liberos à primis statim annis dicari studijs, & in eodem cum ipsis stadio currere.

Munus autem formandi puericiam, multis constat partibus, quarum sicuti prima, ita præcipua est, ut tenellus animus imbibat pietatis seminaria, proxima, ut liberales disciplinas & amet, & perdiscat: tertia est, ut ad uite officia instruatur, quarta est, ut à primis æui rudimentis ciuilitati morum assuescat. Hanc postremam nunc mihi proprie sumsi. Nam de superioribus quum alijs complures, tum nos quoq; permulta scripsimus. Quanquam autem extremum illud corporis decorum ab animo bene composito proficiscitur, tamen

incuria

MORVM PVERILIVM.

incuria præceptorum nonnunquam fieri uidemus, ut hanc interim gratiam in probis & eruditis hominibus desideremus. Nec inficior hanc esse crassissimam Philosophiæ partem, sed ea, ut sunt hodie mortalium iudicia plurimum conducit, & ad conciliandam beneuolentiam, & ad præclaras illas animi dotes oculis hominum commendandas. Decet autem ut homo totus sit compositus animo, corpore, gestibus, ac uestitu, sed imprimis pueros decet omnis modestia, & in his præcipuè nobiles. Pro nobilibus autem habendi sunt omnes, qui studijs liberalibus excolunt animum. Pingant alij in clypeis suis leones, aquilas, tauros & leopardos, plus habent uere nobilitatis, qui pro insignibus suis tot possunt imagines depingere, quot perdidicerunt artes liberales. Ut ergo bene compositus pueri animus undique reluceat (relucet autem potissimum in uultu) sint oculi placidi, uerecundi, compositi, non torui, quod est truculentia, non

DE CIVILITATE

improbi, quod est infanix: non li-
mi, quod est suspiciosorum & infidi-
as molientium nec immodice didu-
cti, quod est stolidorum, nec subin-
de continētibus genis ac palpebris,
quod est inconstantium, nec stupen-
tes, quod est attonitorum, id quod
est in Socrate notatum, nec nimium
acres, quod est iracundix signum:
non innuentes ac loquaces, quod im-
pudicitix signum: sed animum se-
datum ac reuerenter amicum præ se
ferentes. Nec enim temerè dictum
est à priscis sapiētibus, animi sedem
esse in oculis. Picturæ quidem uete-
res nobis loquuntur, olim singularis
cuiusdam modestix fuisse, semiclusis
oculis obtueri, quemadmodū apud
Hispanos, quosdam semipætos in-
tueri, blandum haberi uidetur & a-
micum. Itidem ex picturis discimus,
olim contractis strictisque labijs esse,
probitatis fuisse argumentum. Sed
quod suapte natura decorū est, apud
omnes decorum habebitur. Quan-
quam in his quoque decet interdum

MORVM PVERILIVM.

nos fieri polypos, & ad regionis mo-
rem nosmet attemperare. Iam sunt
quidam oculorū habitus, quos alijs
alios addit natura, qui non cadunt
sub nostras præceptiones, nisi quod
incompositi gestus non raro uiciant
non solum oculorum, uerum etiam
totius corporis habitum ac formam.
Contra compositi, quod natura de-
corum est, reddunt decentius: quod
uiciosum est si non tollunt, certe te-
gūt, minuuntq̃. Indecorum est, clau-
so oculorum altero quenquam ob-
tueri. Quid hoc enim aliud est, quam
seipsum eluscare? Eum gestum tin-
nis ac fabris relinquamus. Sint ex-
porrecta supercilia, non adducta,
quod est toruitatis: non sublata in
altum, quod est arrogantia: non in
oculos depressa, quod est male cogi-
tantium. Frons igitur hilaris & ex-
planata, mentem sibi bene consciam
& ingenium liberale præ se ferens,
non in rugas contracta, quod est se-
nū, non mobilis, quod est erinacio-
rum, non torua, quod est taurorum.

DE CIVILITATE

A naribus absit mucoris purulenta, quod est sordidum. Id quoque uicium Socrati Philosopho datum est probro. Pileo aut ueste emungi, rusticanum est, brachio cubitoque salisamentariorum, nec multo ciuilius id manu fieri, si mox pituitam uesti illinas. Strophiolis excipere narium recrementa decorum, idque paulisper auerso corpore, si qui assint honoratiores. Si quid in solum deiectum est, emuncto duobus digitis naso, mox pede proterendum est. Indecorum est, subinde cum sonitu spirare naribus, bilis id indicium est. Turpius etiam ducere ronchos, quod est furiosorum, si modo fiat usu. Nam spirituosus qui laborant orthopnæa, danda est uenia. Ridiculum naribus uocem emittere, nam id cornicinum est & elephatorum. Crispare nasum, irrisorum est & sannionum. Si alijs præsentibus incidat sternutatio, ciuile est corpus auertere. Mox ubi se remiserit impetus, signare os crucis imagine, dein sublato pileo, resalutatis,

MORVM PVERILIVM.

tatis, qui uel salutarunt, uel salutare debuerant: nam sternutatio quem admodum oscitatio, sensum aurium prorsus aufert: precari ueniam, aut agere gratias. Alterum in sternutamento salutare religiosum, & si plures assint natu maiores, qui saluent uirum aut foeminam honorabilem, pueri est aperire caput. Porro uocis tinnitum studio intendere, aut data opera sternutamētum iterare, nimirum ad uirium ostētationem, nugonum est. Reprimere sonitum quem natura fert, ineptorum est, qui plus tribuunt ciuilitati, quam salutē.

Malas tingat natiuus & ingenuus pudor, non fucus aut ascititius color. Quanquam is pudor sic temperādus est, ut nec uertatur in improbitatem, nec adducat *δυσωπία* aut stuporem, & quartum, ut habet prouerbium, in sanie gradum. Quibusdam enim hic affectus tam impotens insitus est, ut reddat deliranti similitum. Temperatur hoc malum, si puer inter maiores assuescat uiuere, & comœdijs

DE CIVILITATE

agendis exerceatur. Inflare buccas
fastus indicium est, easdem dimit-
tere, est animum despondentis, alte-
rum est Thraſonis, alterũ ludæ pro-
ditoris, Os nec prematur, quod est
metuentis alterius halitum haurire,
nec hiet, quod est morionum, sed le-
uiter osculantibus se mutuo labris
coniunctum sit. Minus etiam de-
corum est subinde porrectis labijs
ueluti poppisma facere, quanquam
id magnatibus adultis per mediam
turbam incedentibus cõdonandum
est, illos enim decet omnia, nos pue-
rum formamus. Si fors urgeat osci-
tatio, nec datur auerti aut cedere,
strophio uel aue tegatur os, mox
imagine crucis oblignetur. Omni-
bus dictis aut factis arridere stulto-
rum est: nullis arridere stupidorum.
Obscœnè dictis aut factis arridere
nequitia est. Cachinnus & immodi-
cus ille totum corpus quatiens risus,
quem ob id Græci συγχεούσιον appel-
lant, nulli decorus est ætati, nedum
pueritiæ. Dedecet autem quod quis-
dam

MORVM PVERILIVM.

dam ridentes hinnitum edunt. Indecorus & ille, qui oris dictum late ducit corrugatis buccis, ac nudatis dentibus qui caninus est, & Sardonijs dicitur. Sic autem uultus hilaritatem exprimat, ut nec oris habitum dehonestet, nec animū dissolutum arguat. Stultorū illæ uoces sunt, risu difluo, risu dissilio, risu emorior, & si qua res adeo ridicula inciderit, ut uolentibus eiusmodi risum exprimat, mappa manūue tegenda facies. Solum aut nullam euidentem ob causam ridere, uel stultitiæ tribuitur uel insanix. Si quid tamen eiusmodi fuerit obortum, ciuilitatis erit alijs apperire risus causam, aut si non putes proferendam commentitium aliquid afferre, ne quis se derideri suspicetur. Superioribus dentibus labrū inferius premere inurbanum est, hic enim est minantis gestus, quemadmodū & inferioribus mordere superius. Quin & labrorū oras lingua circumuoluta subinde lambere ineptū. Porrectioribus esse
labris

DE CIVILITATE

labris, & uelut ad osculum composi-
 ris, olim apud Germanos fuisse blan-
 dum indicant illorum picturæ. Por-
 recta lingua deridere quenquam,
 scurrile est. Auerfus expuito, ne
 quem conspuas aspergâsue. Si quid
 purulentius in terram reiectum erit,
 pede, ut dixi, proteratur, ne cui nau-
 seam moueat. Id si non licet, linteo-
 lo sputum excipito. Resorbere sali-
 uam inurbanum est, quemadmodum
 & illud, quod quosdam uidemus non
 ex necessitate, sed ex usu ad tertium
 quodque uerbum expuere. Quidam
 indecore subtusiunt identidem in-
 ter loquendum, idque non ex necessi-
 tate, sed ex more: is gestus est men-
 tientium, & inter dicendum quid
 dicant comminiscantium. Alij mi-
 nus etiam decore ad tertium quodque
 uerbum eructant, quæ res, si à tene-
 ris annis abierit in consuetudinem,
 hæret etiam in grandiore ætate.
 Idem sentiendum de screatu, quibus
 nominibus à seruo notatur Teren-
 tianus Clitipho. Si tussis urgeat,
 caue ne

MORVM PVERILIVM.

caue ne cui in os tussias, & absit ineptia clarius tussendi quam natura postulet. Vomiturus secede, nam uomere turpe non est, sed ingluvie uomitum accersisse deforme est.

Dentium mundicies curanda est, uerum eos puluisculo candidare puellarum est, sale aut alumine defricare, gingiuæ perniciosum: idem lotio facere Iberorum est. Si quid inhæsit dentibus, non cultello, non unguibus, canum feliumue more, non mantili eximendum est, sed uel lentisci cuspide, uel penna, uel ossiculis è gallorum aut gallinarum tibis detractis. Os mane pura aqua proluere, & urbanum est & salubre, subinde id facere ineptum. De linguæ usu suo dicemus loco.

Rusticanum est impexo esse capite. Absit mundicies, non nitor puellaris. Absint fordes lendium & uermiculorum: subinde scabere caput apud alios, parum decet, quemadmodum unguibus reliquum fricare corpus sordidum est, præsertim si fiat
usu

DE CIVILITATE

usu non necessitate. Coma nec frontem
 tegat, nec humeris inuolitet. Subinde
 concusso capite discutere capillitium,
 lasciuientium est equorum. Cæsariem à
 fronte in uerticem læua detorquere,
 parum elegans est, manu discriminare
 modestius. Inflectere ceruicem & adducere
 scapulas pigritiam arguit: resupinare
 corpus fastus indicium est, molliter
 erectum decet. Ceruix nec in læuum
 nec in dextrum uergat: hypocriticum
 enim nisi colloquium aut aliud simile
 postulet. Humeros oportet æquo libra
 mine temperare, non in morem antennarum
 alterum attollere, alterum deprimere.
 Nam huiusmodi gestus in pueris
 neglecti uertuntur in naturam, & corporis
 habitum præter naturam deformant. Ita
 quæ qui prædesidia collegerunt consuetudinem
 inflectendi corpus, sibi gibbum conciliant,
 quem natura non dederat, & qui
 conflexum in latus caput habere consueuerunt,
 in eum habitum indurescunt, ut adulti
 frustra mutare nitantur.

MORVM PVERILIVM.

tantur. Siquidem tenera corpuscula
 plantulis similia sunt, quæ in quam-
 cunq; speciem furca funiculoue de-
 flexeris, ita crescunt & indurescunt.
 Vtrunq; brachium in tergum detor-
 quere, simul & pigritiæ speciem ha-
 bet & furis, neq; multo decētius est,
 altera manu in ilia iniectia astare se-
 dereue, quod tamen quibusdam ele-
 gans ac militare uidetur. At non
 statim honestum est quod stultis pla-
 cuit, sed quod naturæ & rationi con-
 sentaneum est. Reliqua dicentur
 quum ad colloquium & conuiuium
 uentum. Membra quibus natura
 pudorem addidit, retegere citra ne-
 cessitatem, procul abesse debet ab
 indole liberali. Quin ubi necessitas
 hoc cogit, tamen id quoq; decente
 uerecundia faciendum est, etiamsi
 nemo testis assit. Nunquam enim
 non assunt angeli, quibus in pueris
 gratissimus est pudicitæ comes cu-
 stosq; pudor. Quorum autem con-
 spectum oculis subducere pudicum
 est, ea multo minus oportet alieno
 præbere

præbere contactui. Lotium remora-
 ri ualetudini perniciosum, secreto
 reddere uerecundum. Sunt qui præ-
 cipiunt, ut puer compressis natibus
 uentris flatum retineat. Atqui ciuile
 non est, dum urbanus uideri studes,
 morbum accersere. Si licet secede-
 re, solus id faciat. Sin minus iuxta
 uetustissimum prouerbium. Tussi
 crepitum dissimulet. Alioqui cur
 non eadem opera præcipiunt, ne al-
 uum deiciant, quum remorari fla-
 tum, periculosius sit quam aluum
 stringere. Diductis genibus sedere,
 aut diuaticatis tibijs distortisue sta-
 re, Thraconum est. Sendenti coeant
 genua, stanti pedes, aut certe modi-
 ce diducantur. Quidam hoc gestu
 sedent, ut alteram tibiam altero ge-
 nu suspendant, nonnulli stant decus-
 satim compositis tibijs quorum alte-
 rum est anxiorum, alterum inepto-
 rum. Dextro pede in læuum femur
 iniecto sedere, priscorum regum
 mos est, sed improbatus. Apud Ita-
 los quidam honoris gratia pedem
 alterum

MORVM PVERILIVM.

alterum altero premunt, unūq; pro-
 pemodum insistūt tibiæ ciconiarum
 ritu, quod an pueros deceat nescio.
 Idem in flectendis genibus, aliud a-
 pud alios decet dedecetq;. Quidam
 utrunq; pariter inflectunt, idq; rur-
 sus alij recto corpore, alij nonnihil
 incuruato. Sunt qui hoc ceu mulie-
 bre rati, similiter erecto corpore, pri-
 mum dextrum incuruant genu, mox
 sinistrum, quod apud Britannos in
 adolescentibus laudi datur. Galli
 modulato corporis circumactu dex-
 trum duntaxat inflectunt, in his in
 quibus uarietas nihil habet cum ho-
 nesto pugnans, liberum erit uel uer-
 naculis uti moribus, uel alienis ob-
 secundare, quando sunt quos magis
 uariant peregrina. Incessus nec fra-
 ctus sit, nec præceps, quorum alte-
 rum est mollium, alterū furisorum:
 nec uacillans, quod à Fabio impro-
 batur. Nam ineptam in incessu sub-
 claudicationem Suiceris militibus
 relinquamus, & ijs qui magnum or-
B
namen-

DE CIVILITATE

namentum ducunt, in pileo gestare plumas. Tametsi uidimus Episcopos hoc gestu sibi placere. Sedentem pedibus ludere, stultorum est, quemadmodum & manibus gesticulari, parum integræ mentis indicium est.

DE CVLTV.

In summa dictum est de corpore, nunc de cultu paucis, eò quod uestis quodammodo corporis corpus est, & ex hac quoque liceat habitum animi conijcere. Quanquam hic certus præscribi modus nõ potest, eò quod non omnium par est uel fortuna, uel dignitas, nec apud omnes nationes eadem decora sunt aut indecora, postremo nec omnibus seculis eadem placent displicentue. Vnde quemadmodum in alijs multis, ita hic quoque non nihil tribuendum est, iuxta prouerbium νόμος καὶ χάρις atque etiam καὶ εὐχὴ cui seruire iubent sapientes. Est tamẽ in hisce uarietatibus, quod
per

MORVM PVERILIVM.

per se sit honestum aut secus uelut illa, quæ nullum habent usum, cui paratur uestis. Prolixas trahere caudas in foeminis ridetur in uiris improbatur: an Cardinales & Episcopos deceat, alijs æstimandum relinquo. Multicia nunquam non probro data sunt, tum uiris, tum foeminis, quandoquidem hic est alter uestis usus, ut ea tegat quæ impudicè ostenduntur oculis hominum. Olim habebatur parum uirile discinctum esse, nunc idem nemini uicio uertitur, quod indusijs, subuculis, & caligis repertis tegantur pudenda, etiamsi diffluat tunica. Alioqui uestis breuior, quam ut inclinanti tegat partes, quibus debetur honos, nusquam non inhonesta est. Dissecare uestementium est, picturatis ac uersicoloribus uti, morionum est ac simiorum. Ergo pro modo facultatum ac dignitatis, proq; regione & more, absit cultui mundicies, nec sordibus notabilis, nec luxum aut lasciuiam,

B 2 aut

aut fastum præ se ferens. Neglectior cultus decet adolescentes, sed citra immundiciem. Indecore quidam interularum ac tunicarum oras aspergine lotij pingunt, aut sinum brachia aliâq; indecoro tectorio incrustant, non gypso sed narium & oris pituita. Sunt quibus uestis in alterum latus defluit, alijs in tergum ad renes usq; , nec desunt, quibus hoc uideatur elegans. Ut totum corporis habitum & mundum & compositum esse decet: ita decet illum corpori congruere. Si quid elegantioris cultus dedere parentes, nec te ipsum reflexis oculis contemplare, nec gaudio gestias alijsq; ostentes, nam alterum simiarum, alterum pauonum, mirentur alij, tu te bene cultum esse nescias. Quo maior est fortuna, hoc est amabilior modestia. Tenuioribus inconditionis solatium concedendum est, ut moderate sibi placeant. At diues ostentans splendorem amictus, alijs suam exprobrat miseriam, sibiq; conflat inuidiam.

MORVM PVERILIVM.

DE MORIBVS
IN TEMPLIO.

Quoties fores templi præteris, nu-
dato caput ac modice flexis genibus
& ad sacra uerso uultu, Christum di-
uosq; salutato. Idem & alias facien-
dum, siue in urbe, siue in agris, quoti-
es occurrit imago crucis. Per ædem
sacram ne transieris nisi simili reli-
gione saltem breui precatiuncula
Christum appelles, idq; reiecto ca-
pite, & utroq; genu flexo. Cum sacra
peraguntur, totum corporis habitum
ad religionem decet componere.
Cogita illic præsentem Christum cū
innumeris angelorum millibus. Et
si qui regem hominem alloquuturus
circumstante procerum corona, nec
caput aperiat nec genu flectat, non
iam pro rustico, sed pro infano ha-
beretur ab omnibus: quale est illic
apertum habere caput, erecta genua
ubi adest Rex ille regum immorta-
lis, & immortalitatis largitor, ubi
uenerabundi circumstant ætherei

B 3 spiri

DE CIVILITATE

Spiritus. Nec refert, si eos non uides, uident illi te, nec minus certum est illos adesse quam si uideres illos oculis corporeis. Certius enim cerant oculi fidei, quam oculi carnis. Indecentius etiam est, quod quidam in templis obambulant, & Peripateticos agunt. Atqui deambulationibus porticus & fora conueniunt non templa, quæ sacris concionibus, mysterijs, ac deprecationi dicata sunt. Ad concionantem spectent oculi, huc attentæ sint aures, huc inhiet animus omni cum reuerentia, quasi non hominem audias, sed Deum per os hominis tibi loquentem. Quum recitatur Euangelium, assurge, & si potes, ausculta religiose. Quum in symbolo canitur, Et homo factus est, in genua procumbe, uel hoc pacto te submittens in illius honorem, qui semet pro tua salute, quum esset supra omnes cœlos, demisit in terras, quum esset Deus, dignatus est homo fieri, ut te faceret Deum. Dum peraguntur mysteria, toto corpore ad

religios

MORVM PVERILIVM.

religionem composito ad altare uersa sit facies, ad Christum animus. Altero genu terram contingere, erecto altero cui læuus innitatur cubitus, gestus est impiorum militum, qui Domino Iesu illudentes dicebant: Ave rex Iudæorum. Tu demitte utrunque, reliquo etiam corpore non nihil inflexo ad uenerationem. Reliquo tempore aut legatur aliquid è libello, siue preularum, siue doctrinæ salutaris: aut mens cœleste quipiam meditetur. Eo tempore nugas obgannire ad aurem uicini, eorum est, qui non credunt illic adesse Christum: huc illum circumferre uagos oculos, amentium est. Existima te frustra templum adisse, nisi inde melior discesseris, puriorq̃.

DE CONVIVIIS.

In conuiujs absit hilaritas, absit petulantia: non nisi lotus accumbe, sed ante prefectis unguibus, ne quid in his hæreat sordidum, dicarisq̃

DE CIVILITATE

ξυποκόνη δὲ ὑλῆ, ac prius clam reddito
 lotio, aut si res ita postulet, exonera-
 to etiam aluo : & si forte strictius
 cinctum esse contingat, aliquantu-
 lum relaxare uincula consultum est,
 quod in accubitu parum decore fiat.
 Abstergēs manus simul abijce quic-
 quid animo ægre est. Nam in conui-
 uio nec tristem esse decet, nec con-
 tristare quenquam. Iussus consecra-
 re mensam, uultum ac manus ad re-
 ligionem componito, spectans aut
 conuiuij primarium, aut si fors adest,
 imaginem Christi, ad nomen Iesu,
 matrisq; uirginis, utrunq; flectens
 genu. Hoc muneris, si cui alteri de-
 legatum fuerit, pari religione tum
 auscultato, tum respondeto. Sedis
 honorem alteri libenter cede, & ad
 honoratiorem locum inuitatus, co-
 miter excusa : si tamen id crebro se-
 rioq; iubeat aliquis autoritate præ-
 ditus, uerecunde obtempera, ne ui-
 deare pro ciuili præfractus. Accum-
 bens utranq; manum super mensam
 habe nō coniunctim, nec in quadra.

Qui

MORVM PVERILIVM.

Quidam enim indecore, uel unam, uel ambas habent in gremio. Cubito uel utroq; uel altero inniti mensæ, senio morboue lassis condonatur, idem in delicatis quibusdam aulicis, qui se decere putāt quicquid agunt, dissimulandum est non imitandum. Interea cauendum, ne proxime accumbenti cubito, neu ex aduerso accumbenti pedibus sis molestus. In sella uacillare, & nunc huic, nunc alteri nati uicissim insidere, speciem habet subinde uentris flatum emittentis, aut emittere conātis. Corpus igitur æquo libramine sit erectum. Mantile si datur, aut humero sinistro aut brachio læuo imposito. Cum honoratioribus accubiturus, capite pexo, pileum relinquito, nisi uel regionis mos diuersum suadeat, uel alicuius autoritas præcipiat, cui non parere sit indecorum. Apud quasdam nationes mos est, ut pueri stantes ad maiorum mensam capiant cibum extremo loco, reiecto capite.

B 5

Ibi

DE CIVILITATE

Ibi ne puer accedat nisi iussus, nec hæreat usque ad conuiuij finem, sed sumto quod satis est, sublata quadra sua, flexo poplite salutet conuiuas, præcipue qui inter conuiuia est cæteris honoratior. A dextris sit poculum, & cultellus escarius rite purgatus, ad læuam panis. Panem una uola pressum, summis digitis refringere, quorūdam aulicorum delicias esse finito, tu cultello seca decenter, non undiq; reuellens crustum, aut utrinq; resecans: delicatorem hoc est. Panem ueteres in omnibus conuiujs ceu rem sacram religiose tractabant unde nunc quoq; mos relictus est, eum forte delapsum in humum exosculari. Conuiuij statim à poculis auspiciari poterū est, qui habeant non quod sitiant, sed quod soleant. Nec ea res solum moribus est in honesta, uerum etiā officit corporis ualeitudini. Nec statim post sumtam ex iure offam bibendum, multo minus post lactis esum. Puero sepius quam bis, aut ad summū ter in conuiuio

MORVM PVERILIVM.

uiuio bibere, nec decorum est, nec salubre. Semel bibat aliquandiu partus de secundo missu, præsertim sicco, dein sub conuiuij finem, idèq; modicè sorbendo, non ingurgitando, nec equorum sonitu. Tum uinum, tum cereuisia nihilominus quam uinum inebrians ut puerorum ualitudinem lædit: Ita mores dedecorat. Aqua feruidæ conuenit ætati, aut si id non patitur siue regionis qualitas siue alia quæpiam causa, tenui cereuisia utatur aut uino, nec ardenti, & aqua diluto. Alioqui mero gaudentes, hæc sequuntur præmia, dentes rubiginosi, genæ defluentes, oculi lusciosi, mētis stupor, breuiter senium ante senectam. Ante quam bibas, præmande cibum, nec labra admo-ueas poculo, nisi prius mantili aut linteolo absterfa, præsertim si quis suum poculum tibi porrigit, aut ubi de communi bibitur poculo. Inter bibendum intortis oculis alios intueri illiberale est, quemadmodum & ciconiarum exemplo ceruicem in
tergum

DE CIVILITATE

tergum reflectere, ne quid hæreat in imo cyatho, parum est liberale. Salutantem poculo resalutet comiter, & admotis labris cyatho, paululum libens bibere se simulet, hoc civili nugoni satis erit. Qui si rusticius urgeat, polliceatur se tum responsurum, quum adoleuerit. Quidam ubi uix bene confederint, mox manus in epulas conijciunt. Id luporum est, aut eorum, qui de chytropode carnes nondum immolatas deuorant, iuxta prouerbiū: Primus cibum appositum ne attingito, nō tantum ob id, quod arguit auidum, sed quod interdum cum periculo coniunctum est, dum, qui feruidum inexploratum recipit in os, aut expuere cogitur, aut si deglutiat, adurere gulam, uterque ridiculus æque ac miser. Aliquantisper morandum, ut puer adæfuescat affectui temperare. Quo consilio Socrates ne senex quidem unquam de primo cratere bibere sustinuit. Si cum maioribus accumbit puer, postremus, nec id nisi inuitatus,
manum

manum admoueat patinæ. Digitos in iussulenta immergere agrestium est, sed cultello fascinaue tollat quod uult, nec id ex toto eligat disco, quod solent ligutores, sed quod forte ante ipsum iacet, sumat, quod uel ex Homero discere licet, apud quem creber est hic uersiculus:

οἷδ' ἐπ' ὀνειῶθ' ἐτοῖμα προκείμῃνα χεῖρας
ἴαλλον.

Id quoque si fuerit insigniter elegans alteri cedat, & quod proximum est, accipiat. Ut igitur intemperantis est in omnes patinæ plagas manum immittere: ita parum decorum, patinam inuertere, quo ueniant ad te lautiora. Si quis alius cibum porrexerit elegantiozem, præfatus excusatiunculam recipiat, sed refectia sibi portiuncula, reliquum offerat ei qui porrexerat, aut proxime assidenti communicet. Quod digitis excipi non potest, quadra excipiendum est. Si quis è placenta uel artocrea porrexerit aliquid, cocleari, aut quadra excipe, aut cocleare porrectum acci-

pe, &c

DE CIVILITATE

pe, & inuerso in quadram cibo, co-
 cleare reddito. Si liquidius est quod
 datur gustandum sumito, & coclea-
 re reddito, sed ad mantile extersum.
 Digitos unctos uel ore prælingere,
 uel ad tunicam extergere, pariter in-
 ciuile est, id mappa potius, aut man-
 tili faciendum. Integros bolos subi-
 tò deglutire, ciconiarum est ac bala-
 tronum. Si quid ab alio fuerit rese-
 ctum, inciuile est manum quadram-
 ue porrigere, priusquam ille structor
 offerat, ne uideare præripere quod
 alteri paratum erat. Quod porrigi-
 tur aut tribus digitis, aut porrecta
 quadra excipiendum. Si quid offertur
 non congruens tuo stomacho, caue
 ne dixeris illud comici Clitiphonis,
 Non possum pater, sed blande agito
 gratias. Est enim hoc urbanissimum
 recusandi genus. Si perstat inuitator
 uerecunde dicito, aut nō conuenire
 tibi, aut te nihil amplius requirere.
 Discēda est à primis statim annis se-
 candi ratio, non superstitiosa quod
 quidam faciunt, sed ciuilibis & com-
 moda,

MORVM PVERILIVM.

moda, aliter enim inciditur armus,
 aliter coxa, aliter cervix, aliter cratis
 aliter capus, aliter phasianus, aliter
 perdix, aliter anas, qua de re sigilla-
 tim præcipere, ut prolixū sit, ita nec
 operæ precium. Illud in uniuersum
 tradi potest, Apitiorum esse, omnī
 ex parte, quicquid palato blanditur
 abraderē. Abs te semefa alteri porri-
 gere, parum honesti moris est. Panē
 præosum iterum in ius immergere,
 rusticanum est, Sicut & cibum man-
 sum faucibus eximere, & in quadrā
 reponere, inelegans est. Nam si quid
 forte sumtum est, quod deglutiri nō
 expedit, clam auersus aliquo proſci-
 at. Cibum ambesum, aut ossa semel in
 quadram seposita repetere, uicio da-
 tur. Ossa aut si quid simile reliquum
 est, ne sub mensam abieceris, pau-
 mentum conspurcans, nec in mensæ
 stragulam proſice nec in patinā repo-
 ne, sed in quadre angulū sepone, aut
 in discum, qui apud nonnullos reli-
 quīs excipiendis apponitur. Canib.
 alienis de mēsa porrigere cibum, in-
 eptiā

DE CIVILITATE

eptiæ tribuitur : ineptius est illos in
conuiuio contrectare. Qui putamen
digitorum unguibus aut pollice re-
purgare ridiculum est : idem inserta
lingua facere magis etiam ridiculū,
cultello id fit decentius. Ossa denti-
bus arrodere caninum est, cultello
purgare ciuile. Tres digiti salino im-
pressi uulgarī ioco dicuntur agre-
stium insignia. Cultello sumendum
est salis quantum satis est. Si longius
abest salinum, porrecta quadra pe-
tendum est.

Quadram aut patinam, cui sacca-
rum aut aliud suaue quiddam adhæ-
sit, lingua lambere felium est, non
hominum. Carnem prius minutim
in quadra dissecet, mox addito pane
simul aliquandiu mandat, priusquā
trañciat in stomachum, id non solum
ad bonos mores, uerum etiam ad bo-
nam ualetudinem pertinet. Quidam
deuorant uerius quam edunt, non
aliter quā mox, ut aiunt, abducen-
di in carcerem. Latronum est ea tu-
burci-

MORVM PVERILIVM.

burcinatio. Quidam tantum simul
 in os ingerunt, ut utrinque ceu folles
 tumeant buccæ, alij mandendo di-
 ductu labiorum sonitum edunt por-
 corum in morem. Nonnulli uoran-
 di studio, spirant etiam naribus, qua-
 si præfocandi. Ore pleno uel loqui
 ne honestum est, nec tutum. Vicissi-
 tudo fabularum interuallis dirimat
 perpetuum esum. Quidam citra inter-
 missionem edunt bibuntque, non quod
 esuriant sitiantque, sed quod alioqui
 gestus moderari non possunt, nisi aut
 scabant caput, aut scalpant dentes,
 aut gesticulentur manibus, aut lu-
 dant cultello, aut tussiant, aut scre-
 ent, aut expuant. Ea res à rustico pu-
 dore profecta, nonnullam insaniam
 speciem habet. Auscultandis alio-
 rum sermonibus fallendum est hoc
 tedium si non datur oportunitas loquen-
 di. Inciuile est cogitandum in men-
 se accumbere. Quosdam autem ui-
 deas adeo stupentes, ut nec audiant,
 quid ab alijs dicatur, nec se comede-
 re sentiant, & si nominatim appel-

G

les,

DE CIVILITATE

les, uelut è somno excitari uideantur, a deo totus animus est in patinis. Inurbanum est oculis circumactis obseruare quid quisque comedat, nec decet in quenquam conuiuarum diutius intentos habere oculos: inurbanius etiã transuersum hircus intueri, qui in eodem accumbunt latere: inurbanissimum, retorto intergum capite contemplari, quid rerum geratur in altera mensa. Effugere si quid liberius inter pocula dictum factumue sit, nulli decorum est, nedum puero. Puer cum natu maioribus accumbens, nunquam loquatur, nisi aut cogat necessitas, aut abs quoquam inuitetur. Lepide dictis modice arrideat obscœne dictis ne quando arrideat, sed nec frontem contrahat si præcellit dignitate, qui dixit, sed ita uultus habitum temperet, ut aut non audisse aut certe non intellexisse uideatur. Mulieres ornat silentium, sed magis puericiam. Quidam respondent priusquam orationem finierit qui

compelt

MORVM PVERILIVM.

compellat, ita sæpe fit, ut aliena re-
spondens sit risui, deique ueteri lo-
cum prouerbio ἄμαρ ἀπῆτ'ερ. Do-
cet hoc Rex ille sapientissimus stul-
ticiæ tribuens respondere priusquã
audias, non audit autem, qui non
intellexit. Si minus intellexit per-
contantem, paulisper obticescat,
donec ille quod dixit, sponte repe-
tat. Id si non facit, sed responsum ur-
get, blande ueniam præfatus puer
oret, ut quod dixerat dicat denuo.
Intellecta percontatione, paululum
interponat moræ, deinde tum pau-
cis respondeat tum iucunde. In con-
uiuio nihil effutiendum, quod of-
fuset hilaritatem: Absentium fa-
mam ibi lædere piaculum est. Nec
cui quam illic suus refricandus est
dolor. Vituperare quod apposi-
tum est, inciuilitati datur & ingra-
tum est conuiuatori. Si de tuo
præbetur conuiuium, ut excusare
tenuitatem apparatus urbanum: ita
laudare aut commemorare quanti
singula constituerint insuaue pro-

DE CIVILITATE

fecto condimentum est accumbentibus. Denique si quid à quoquam in conuiuio fit rusticius per imperitiã, ciuiler dissimulandũ potius quam irridendum. Decet comotationem libertas. Turpe est subdium, ut ait Flaccus, rapere, si quid cui super cœnam excidit incogitantius. Quod ibi fit diciturue, uino inscribendum, ne audias *μισῶ μνάμονα συμπόταρ*. Si conuiuium erit quàm pro puerili ætate prolixius & ad luxum tendere uidebitur, simul atq; senseris naturæ factum satis, aut clam, aut ueniam precatus te subducito. Qui puerilem ætatem adigunt ad inedia, mea quidem sententia insaniunt, necq; multo minus ij, qui pueros immodico cibo diffarciunt. Nam ut illud debilitat teneri corpusculi uiriculas, ita hoc animi uim obruit. Moderatio tamen statim est discenda. Citra plenam saturitatem reficiendum est puerile corpus, magisq; crebro quàm copiosè. Quidam se saturos nesciunt, nisi dum ita disten-

tus

MORVM PVERILIVM.

tus est uenter, ut in periculum ueniant ne disrumpantur, aut ne per uomitum reſciant onus. Oderunt liberos, qui illos etiamnum teneros cœnis in multam noctem productis, perpetuo ſinunt aſſidere. Ergo ſi ſurgendum erit à prolixiore conuiuio, quadram tuam cum reliquijs tollito ac ſalutato qui uidetur inter conuiuas honoratiſſimus, mox rediturus, ne uideare luſus aut alterius parũ honeſtæ rei gratia te ſubduxiſſe. Reuerſus miniſtrato ſi quid opus erit, aut reuerenter menſæ aſſiſtito, ſi quis quid iubeat expectans. Si quid apponis aut ſubmoues, uide ne cui ueſtem iure perfundas. Candelam emuncturus, prius illam è menſa tollito, quodque emunctum eſt, protinus aut arenæ immergito, aut ſolea proterito, ne quid ingrati nidoris offendat nares. Si quid porrigis infundisue læua id facias caueo. Iuſſus agere gratias, compone geſtus, paratum te ſignificans donec ſilentibus conuiuis dicendi tempus

DE CIVILITATE

affuerit. Interim uultus ad conuiu-
uam præsentem reuerenter uersus
sit & constanter.

DE CONGRESSIBVS.

Si quis occurrerit in uia, uel senio
uenerandus, uel religione ueneran-
dus, uel dignitate grauis, uel alioqui
dignus honore, meminerit puer de
uia decedere, reuerenter aperire ca-
put non nihil etiam flexis popliti-
bus. Ne uero sic cogitet, quid mihi
cum ignoto, quid cum nihil unquam
bene de me merito. Non hic honos
tribuitur homini, non meritis, sed
Deo. Sic Deus iussit per Salomo-
nem, qui iussit assurgere cano: Sic
per Paulum qui Presbyteris dupli-
catum honorem præcipit exhibere,
in summa, omnibus præstare hono-
rem quibus debetur honos, comple-
ctens etiam ethnicum magistratum:
& si Turca, quod absit, nobis impe-
ret, peccaturi simus, si honorem ma-
gistratui debitum illi negemus.

De

De parentibus interim nihil dico, quibus secundum Deum primus debetur honos. Nec minor præceptoribus, qui mentes hominum quodammodo dum formant, generant. Iam & inter æquales illud Pauli locum habere debet, honore inuicem præuenientes. Qui parem aut inferiorem honore præuenit, non ideo fit ipse minor, sed ciuilior & ob id honoratior. Cum maioribus reuerenter loquendum & paucis, cum æqualibus amanter et comiter. Inter loquendum pileum læua teneat, dextra leniter admota umbiculo: aut quod decentius habetur, pileum utraque manu iuncta suspensum, pollicibus eminentibus tegat pubis locum. Librum aut galerum sub axilla tenere rusticius habetur. Pudor absit, sed qui decoret, non qui reddat attonitum. Oculi spectent eum cui loqueris, sed placidi simplicesque, nihil procax improbumue præ se ferentes. Oculos in terram deijcere, quod faciunt catoblepæ, male con-

DE CIVILITATE

scientiæ suspicionem habet. Transuerſim tueri, uidetur auerſantis, uultum huc illuc uoluerere, leuitatis argumentum eſt. Indecorum eſt interim uultum in uarios mutare habitus, ut nunc corrugetur naſus, nunc cōtrahatur frons, nunc attollatur ſuperciliū, nunc diſtorqueantur labra, nunc diducatur os, nunc prematur, hæc animū arguunt Protei ſimilem. Indecorum & illud, concuſſo capite iactare comā, ſine cauſſa tuſſire, ſcreare, quemadmodum & manu ſcabere caput, ſcalpere aureis, emungere naſum, demulcere faciem, quod eſt ueluti pudorem abſtergentis, ſuffricare occipitium, humeros adducere, quod in nonnullis uidemus Italis. Rotato capite negare, aut reductio accerſere, et ne perſequar omnia, geſtibus ac nutibus loqui, ut uirum interdum deceat, puerū minus decet. Illiberale eſt iactare brachia, geſticulari digitis, uacillare pedibus, breuiter non lingua, ſed toto corpore loqui quod turturum eſſe fertur, aut

motacila

MORVM PVERILIVM.

motacillarum, nec multū abhorrens
 à picarum moribus. Vox sit mollis
 ac sedata, nō clamosa, quod est agri-
 colarum, nec iam pressa, ut ad aures
 eius cui loqueris non perueniat.
 Sermo sit non præceps, & mentem
 præcurrens, sed lentus & explana-
 tus. Hoc etiam naturalem battarifi-
 mum, aut hæsitantiam, si non in to-
 tum tollit, certe magna ex parte mi-
 tigat, quum præcipitatus sermo mul-
 tis uicium conciliet, quod non de-
 derat natura. Inter colloquendum
 subinde titulum honorificum eius
 quem appellas repetere, ciuilitatis
 est. Patris ac matris uocabulo nihil
 honorificentius, nihil dulcius. Fra-
 tris sororisue nomine nihil amabi-
 lius. Si te fugiunt tituli peculiare:
 omnes eruditi sint tibi præceptores
 obseruandi: omnes Sacerdotes ac
 monachi reuerendi patres: omnes
 æquales fratres & amici: breuiter
 omnes ignoti domini ignotæ domi-
 næ. Ex ore pueri turpiter auditur
 iusiurandum, siue iocus sit, siue res

DE CIVILITATE

seria. Quid enim turpius eo more, quod apud nationes quasdam ad tertium quodque uerbum deierant etiam, puellæ per panem, per uinum, per candelam, per quid non? Obscœnis dictis nec linguam præbeat ingenuus puer, nec aures accommodet. Denique quicquid inhoneste nudatur oculis hominum, indecenter ingeritur auribus. Si rex exigat, ut aliquod membrum pudendum nominetur, circumitione uerecundam rem notet. Rursus si quid inciderit, quod auditori nauseam ciere possit, uelut si quis narret uomitum, aut latrinam, aut oletum, præferatur honorem auribus. Si quid refellendum erit, caue dicat, haud uera prædicas, præsertim si loquatur grandiori natu, sed præfatus pacem, dicat, mihi secus narratum est à tali. Puer ingenuus cum nemine contentionem suscipiat, ne cum equalibus quidem, sed cedat potius uictoriam, si res ad iurgium ueniat, aut ad arbitrum prouocet. Ne cui se præferat, ne sua iactet ne

MORVM PVERILIVM.

Etet, ne cuiusquam institutum re-
prehendat, aut ullius nationis inge-
nium moresue suggillet, ne quid ar-
cani creditum euulget, ne novos
spargat rumores, ne cuius obtrectet
famæ, ne cui probro det uitium na-
tura insitū. Id enim non solum con-
tumeliosum est, & inhumanum, sed
etiam stultum, ueluti si quis luscū ap-
pellet luscum, aut loripedem loripe-
dem, aut strabum strabum, aut no-
thum nothum. His rationibus fiet,
ut sine inuidia laudem inueniat, &
amicos paret. Interpellare loquen-
tem antequam fabulam absoluerit,
inurbanū est. Cum nemini sit mul-
tatem suscipiat, comitatem exhibeat
omnibus, perpaucos tamen ad inte-
riorem familiaritatē recipiat, eosq;
cum delectu. Nec cui tamen credat
quod tacitum uelit. Ridiculū enim
est ab alio silentij fidem expectare,
quam ipse tibi non præstes. Nullus
autem est adeo linguæ continentis,
ut non habeat aliquem, in quem
transfundat arcanum. Tutissimum
autem

DE CIVILITATE

autem est nihil admittere, cuius te pudeat si proferatur. Alienarum rerum ne fueris curiosus, & si quid forte conspexeris audiuerisque, fac quod scis nescias. Literas tibi non oblatas limis intueri parum civile est. Si fors te præsente scrinium suum aperit aliquis, subducito te. Nam inurbanum est inspicere, contrectare aliquid inurbanius. Item si senseris inter aliquos secretius oriri colloquium, submoue te dissimulanter, & in eiusmodi colloquium ne temet ingeras non accitus.

DE LVSU.

In lusibus liberalibus absit alacritas, absit peruicacia rixarum parens, absit dolus ac mendacium. Nam ab his rudimentis proficiscitur ad maiores iniurias. Pulcrius uincit qui cedit contentioni, quam qui palmam obtinet. Arbitris ne reclamita. Si cum imperitioribus certamen est, possisq; semper uincere,

MORVM PVERILIVM.

tere, nonnunquam te uinci patere, quo ludus sit alacrior. Si cum inferioribus luditur, ibi te superiorem esse nescias. Animi causa ludendum est, non lucri gratia. Aiunt puerorum indolem nusquam magis apparere, quam in lusu. Si cui ad dolos, ad mendaciũ, ad rixam, ad iram, ad uiolentiam, ad arrogantiam, propensius ingenium, hic emicat naturæ uítium. Proinde puer ingenuus non minus in ludo, quam in conuiuio sui similis sit.

DE CVBICVLO.

In cubiculo laudatur silentium & uerecundia. Certe clamor & garrulitas indecora est, multo magis in lecto. Siue cum exuis te, siue cum surgis, memor uerecundiæ, caue ne quid nudes aliorũ oculis, quod nos & natura tectum esse uoluit. Si cum sodali lectum habes communem, quietus iaceto, neq; corporis iactatione uel teipsum nudes, uel sodali detractis

DE CIVILITATE

de tractis pallijs sis molestus. Prius
quam reclines corpus in cervical,
frontē & pectus signa crucis imagi-
ne, breui precatiuncula temet Chri-
sto cōmendans. Idem facito quum
mane primum temet erigis, à preca-
tiuncula diem auspicans. Non enim
potes ab omine feliciore. Simul ac
exoneraueris alium, ne quid agas
nisi prius lota facie manibusque, &
ore proluto. Quibus contigit bene
nasci, his turpe est generi suo non
respondere moribus. Quos fortuna
uoluit esse plebeios, humiles aut et-
iam rurestres, his impensius etiam
admittendum est, ut quod fors inui-
dit, morum elegantia pensent. Ne-
mo sibi parentes aut patriam elige-
re potest, at ingenium moresq; sibi
quisq; potest fingere. Colophonis
uice addam precatiunculam, quæ
mihi uidetur propemodum primo
digna loco. Maxima ciuilitatis pars
est, quum ipse nusquam delinquas,
aliorum delictis, facile ignoscere,
nec ideo sodalem minus habere ca-
rum,

MORVM PVERILIVM.

rum, si quos habet mores incondi-
tiores. Sunt enim qui morum rudi-
tatem alijs compensent dotibus. Ne-
que hæc ita præcipiuntur, quasi sine
his nemo bonus esse possit: Quod
si sodalis per inscitiam peccet in eo
sane, quod alicuius uidetur momen-
ti, solum ac blande monere ciuilita-
tis est.

Hoc quicquid est muneris Hen-
rice fili carissime, uniuerso puero-
rum sodalitia per te donatum uolui,
quo statim hoc congiario simul &
commilitonum tuorum animos tibi
concilies, & illis liberalium artium
ac morum studia commendes. Præ-
claram indolem tuam Iesu benigni-
tas seruare dignetur, semperque
in melius prouehere. Datum
apud Friburgum Brisgoiæ
Mense Martio.

ANNO . M. D. XXX.

rum, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se

et hoc quod dicitur in
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se
tunc, si quos habet in se

ANNVS MDCXXII

153610

AB: 153610

ULB Halle

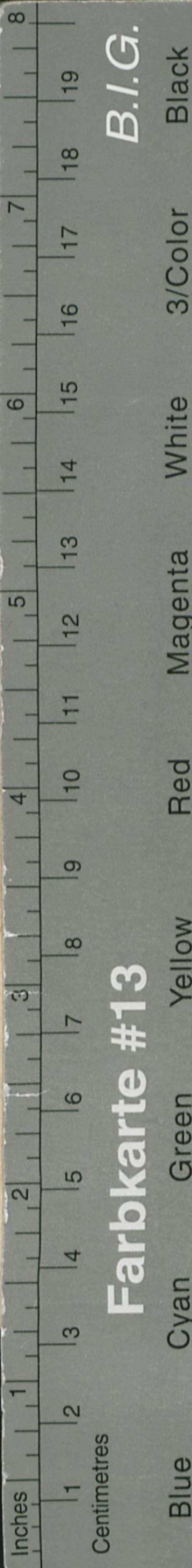
3

002 168 162

5b

B.I.G.

Farbkarte #13

d
LIBELLVS
DE CIVILI
TATE MORVM
PVERILIVM.

PER

DESIDERIVM
ERASMVMM RO-
TERODAMVM.

Nunc primum & conditus
& editus.

LIPSIÆ
Iohannes Rhamba excudebat.
Anno

M. D. LXIIII.